

отделы и службы в областных и районных администрациях, городах, которые взаимодействуют с соответствующими министерствами.

Ключевые слова: человеческий капитал, развитие и использование, модель системы управления, механизмы, инструментарий.

Myakotina N.A. The formation of the model of system management of human capital development at the national and regional levels

The model of system management of the national human capital with definition of institutional-organizational components at the state and regional levels is developed. The state management leaders who take part in the formation and development of human capital are allocated at the state level. A management, departments and services in regional and district administrations, cities which interact with relevant ministries are determined at the regional level.

Keywords: human capital, development and use, the model of management system, mechanisms, instruments.

УДК 658(477)

Викл. С.М. Макух, канд. екон. наук –

Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка

ЕВОЛЮЦІЯ ЦІЛЕЙ ТА ФОРМИ ПРОНИКНЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДО КРАЇНИ-РЕЦИПІЄНТА

Проаналізовано сутнісні характеристики варіативності форм вивозу капіталу на основі дослідження доробку вітчизняних й іноземних науковців в аспекті визначення широти спектра одержуваних переваг під час здійснення прямого іноземного інвестування як країною-донором, так і країною-реципієнтом на сучасному етапі структурної трансформації і динамічного розвитку світового економічного простору.

Ключові слова: інвестиції, економіка, капітал, ринок, трансфер.

Постановка проблеми. Найвні тенденції до активізації процесу переливів потоків капіталу і розширення спектра варіативності його форм, обумовлюють зародження і формування нових міжнародних зв'язків та інституцій через стирання національних відмінностей, й становлення геополітичних стратегій розвитку світового господарства у розрізі окремих регіонів і країн світу.

Аналіз останніх публікацій. Беручи на озброєння аналіз закономірностей вивозу прямих інвестицій та особливості міжнародного виробництва ТНК [1-6], зауважуємо, що глобалізація процесів їхнього злиття й поглинань у світовому вимірі виступає підґрунтям для нового типу співпраці між різними національно господарськими комплексами. Запорукою ж переходу до більш відкритих моделей розвитку країн, що перебувають на різних рівнях індустріалізації, буде передусім зміцнення їхніх конкурентних переваг через подолання неадекватності внутрішнього розвитку внаслідок здійснення структурної перебудови економіки, ефективного використання національних ресурсів, усунення проявів ринкової недосконалості (що неможливе без ефективного використання інвестицій і підбору оптимальних форм взаємопраці з ними).

Мета роботи – дослідження мети і форм вивозу капіталу з країни.

Виклад основного матеріалу. Безперечно, хоча вивіз капіталу з часом і "...стає важливим засобом експансії на світовому ринку, найбільш характерною формою міжнародної експлуатації, типовим способом здійснення великими державами політики поневолення інших країн і народів" [2], однак пер-

спектива в отриманні великих прибутків все більше прискорює темпи міжнародної міграції капіталу. Стрімкий розвиток міжнародного ринку капіталів формує новітні тенденції акумуляції його форм і обсягів та вектор географічної спрямованості цих потоків. Кожна з форм капіталу визначається особливостями країн, що взаємодіють в інвестиційному процесі, й має свої сутнісні характеристики категорій суб'єкта і об'єкта, прав власності й ступеня контролю над підприємством, періоди використання та характер забезпечення (табл.).

Табл. Сутнісні характеристики міжнародних потоків капіталу*

Класифікаційна ознака вивізного капіталу	Форма надходження до країни-реципієнта
Функціональне призначення	– позичковий капітал (міжнародний кредит) – промисловий капітал (інвестиції) – безоплатна економічна допомога
Характер забезпечення (ступінь участі та очікуваний дохід)	– прями інвестиції – портфельні інвестиції
Походження капіталу відповідно до категорії суб'єктів – донорів (право власності)	– приватний капітал – державний капітал – капітал міжнародних організацій
Форми трансферу капіталу	– власний капітал: гроші, паї, акції, інші цінні папери; майнові внески, основні фонди; права на використання нематеріальних активів; користування землею, водою та іншими ресурсами або майном; – державний капітал: кошти державного бюджету виділені у вигляді позик і допомоги; – реінвестовані прибутки: нерозподілені дивіденди, що належать інвестору – внутріфінансові трансфери: субсидії, кредити, позики батьківської компанії або однієї філії до іншої
Термін використання	– короткостроковий капітал (до 1 року) – середньостроковий капітал (від 1 до 5 років) – довгостроковий капітал (більше 5 років)

* джерело: склав автор за [3-6].

Індикатором галузевого спектра розподілу інвестицій виступає рівень економічного розвитку країни-реципієнта, потужність й ступінь технологічної забезпеченості галузей. Мета будь-якого інвестування – прибуток, проте є і низка інших збудовків [1-5]. Зокрема, особливого значення, серед одержуваних переваг, під час здійснення прямого інвестування, набула теорія монополістичної переваги (досконаліші знання і економія масштабу), згідно з якою за цілями проникнення до країни-реципієнта ПІІ поділяють на горизонтальні та вертикальні. Географічну диверсифікацію асортименту виробів інвестуючої компанії передбачають горизонтальні ПІІ. Мета вертикальних ПІІ двояка – виробництво проміжних продуктів (напівфабрикатів, видобуток корисних копалин), необхідних для виготовлення кінцевої продукції інвестуючої компанії (зворотна вертикальна інтеграція); виробництво (чи продаж) продукції на останніх стадіях, ближче до кінцевого покупця (форвардна вертикальна інтеграція). У разі монополістичної переваги фірма-інвестор управляє дочірньою компанією за кордоном більш ефективно, ніж місцеві конкуруючі фірми.

Ключові сучасні ознаки ТНК – це: концентрація переважної частки науково-технічних, маркетингових, інженерних працівників; оновлення та

постійне розширення номенклатури продукції; інтенсивне використання парадигми "капітал-знання" (охоплює людський капітал, патенти, креслення, маркетингові активи: торговельні марки, репутацію, фабричні знаки). Концепцію "знання – капітал" (оцінка знань як капіталу) запропонували дослідники еkleктичної теорії Даннінга у 80-90-ті роки ХХ ст. як прояв нового підходу до її розкриття [4]. Дж. Маркузен, В. Ізіер, Е. Гелпмен, І. Горстман основу переваг "капіталу-знання" над фізичним капіталом (при горизонтальному і вертикальному прямому інвестуванні) вбачали у їх легкому трансфері до зарубіжних компаній (одночасне застосування й відносно дешеве спрямування уже створених активів до різних філій не зменшує їхню вартість й продуктивність); висока питома вага висококваліфікованої праці сприяє географічному розподілу виробництва (зосередженню в країнах з достатньо кваліфікованими і дешевими кадрами).

Реалії сьогодення підтверджують вагомість низки інших закономірностей і економічних постулатів: різна гранична продуктивність факторів виробництва спричинює їх міграцію з країн де вона низька туди де вона висока (концепція міжнародної торгівлі Б. Оліна), й тенденцію міжнародної рівноваги цін на фактори виробництва (доробок Е. Хекшера на основі теорії граничної корисності), та формує взаємозалежність між зростанням експорту і попиту на капітал, що обумовлює потребу його імпорту, і навпаки (довів Р. Нурксе створивши різні моделі міжнародного руху капіталу). Якщо інвестиції в країні ростуть швидше інвестиційних доходів, то торговельний баланс активний; якщо – повільніше, то торговельний баланс буде пасивним (Є. Домар); та чим вищі темпи економічного росту в країні багатій капіталом, тим сильніша тенденція вивозу його з неї ("економічна динаміка" Р.Ф. Харрода).

Згідно з принципом порівняльних переваг у міжнародній торгівлі Д. Рікардо, "при системі повної свободи торгівлі (розглянуто мікроекономічний аналіз поведінки індивідуального інвестора) кожна країна, природно, витрачає свій капітал та працю на такі галузі, які дають їй найбільші вигоди". Ефективніша комбінація факторів виробництва і збільшення сукупного національного доходу, при цьому, досягається як у країні-донорі капіталу, де його гранична продуктивність низька, так і з більш високою його продуктивністю у країні-реципієнті (висновок К. Іверсена, який при об'єднанні з вищезазначеними концепціями Е. Хекшера, Б. Оліна, й Р. Нурксе, остаточно сформулював неокласичну теорію міжнародного руху капіталів).

За неокейсіанської теорією Ф. Махлупа (макроекономічний аналіз) стан платіжного балансу країни, об'єм, темп росту національного доходу, рівень зайнятості і т.п. впливають на амплітуду коливань експорту і імпорту капіталу: 1) при позитивному сальдо поточного балансу в країні перевищення експорту над імпортом збалансовує вивіз капіталу, даючи цим самим можливість країнам-покупцям її товарів збільшувати ці закупки, збалансовуючи це вивозом капіталу (однак національний доход країни-експортера капіталу збільшується); 2) якщо вітчизняні інвестиції невеликі, а прихильність до заощадження висока, то вивезення капіталу, завдяки розширенню на цій базі експорту, підтримує ділову активність і ріст національного доходу країни-експортера; 3) вплив ввезеного капіталу на внутрішню економічну ситуацію в

країні-імпортері залежить від його форм, що ввозяться (найбільш сприятливі – прямі інвестиції, оскільки пов'язані з імпортом машин і обладнання, але ввезення портфельних інвестицій підтримує активність ринку цінних паперів).

Висновки. Значні якісні зміни в національних економіках країн, що тісно співпрацюють з різними формами іноземного капіталу, сприяють формуванню новітніх тенденцій розвитку світової спільноти, підтверджують закономірність зростання вагомості ролі інвестицій у становленні ринкової інфраструктури, трансформації відносин власності й необхідність їх розгляду як могутнього фактора впливу на поглиблення інтеграційних процесів.

Література

1. Юхименко П.І. Історія економічних учень / П.І. Юхименко, П.М. Леоненко. – К. : Вид-во "Знання Прес", 2001. – 415 с.
2. Рут Френклін Р. Міжнародна торгівля та інвестиції / Френклін Р. Рут, А. Філіпенко. – К. : Вид-во "Основи", 1998. – С. 665-693.
3. Бланк І.А. Инвестиционный менеджмент / И.А. Бланк. – К. : Вид-во МП ИТМ, 1995. – 447 с.
4. Рогач Олександр. Міжнародні інвестиції: Теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій : підручник. – К. : Вид-во "Либідь", 2005. – 720 с.
5. Пересада А.А. Інвестування : навч.-метод. посібн. [для самост. вивч. дисц.] / А.А. Пересада, О.О. Смірнова, С.В. Онікієнко. – К. : Вид-во КНЕУ, 2001. – 251 с.
6. Федоренко В.Г. Инвестознавство : підручник / В.Г. Федоренко. – К. : Вид-во "Основи", 2002. – 408 с.

Макух С.Н. Еволюція цілей і форми проникнення іноземних інвестицій к стране-реципієнту

Проанализированы существенные характеристики и вариативность форм вывоза капитала, достижения отечественных и зарубежных ученых в аспекте определения широты спектра получаемых преимуществ при осуществлении прямого иностранного инвестирования как страной-донором, так и страной-реципієнтом на современном этапе структурной трансформации и динамичного развития мирового экономического пространства.

Ключевые слова: инвестиции, экономика, капитал, рынок, трансфер.

Makukh S.M. Evolutional goals and forms of penetration the foreign investments into countries-recipients

The main characteristics and diversity forms of export capital are analyzed. The advantages of direct foreign investment both a country-donor and a country-recipient are examined. It is made during structural transformation and dynamic development of the world economic space today.

Keywords: investments, economy, capital, market, transfer.

УДК 336.201(477)

Доц. М.І. Петик, канд. екон. наук;
магістрант Л.А. Саварін – Львівський НУ ім. Івана Франка

ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Розглянуто особливості податкової системи України та визначено основні напрями її модернізації. Проаналізовано податкову політику країн-учасниць Європейського Союзу та надано рекомендації щодо реформування вітчизняної податкової системи в контексті інтеграції України у Європейський простір.